

Odpustky

Když se zeptáme dnešního praktikujícího katolíka na obsah pojmu odpustek a na odpustkovou praxi v Církvi, dostane se nám řada mnohdy rozporuplných odpovědí. Na jedné straně stojí názor, že odpustky jsou již zastaralé, a po II. vatikánském koncilu snad i zrušené. Na opačném pólu pak jsou ti, kteří v období kolem Dušiček pořádají zbesilé hony za odpustky, kterými chtějí pomoci svým blízkým a známým, na něž si po celý rok ani nevzpomenou, aby jim ukrátili pobyt v očistci. Tato optika pohledu na odpustky ovšem svědčí spíše o nedostacích v našich znalostech učení Církve a v nedokonalém pochopení jak odpustků samotných, tak i celé odpustkové praxe. Podívejme se proto ve stručnosti na odpustky ve světle současných církevních dokumentů.

Foto: Flickr, Whisper Photography

Vznik a vývoj odpustkové praxe

Praxe a učení o odpustcích vznikly v západní církvi teprve počátkem 11. století, ale kořeny mají v dějinách svátosti pokání již v prvním tisíciletí. Božským odpuštěním viny jsou sice odpuštěny věčné tresty, nejsou ale nutně odstraněny její časné následky, jak nás poučuje i apoštol Pavel: „...vydejte toho člověka satanu ke zkáze těla, aby duch mohl být zachráněn v den Páně.“ (1 Kor 5,5) Tyto následky vin a hříchů musí být odčiňovány pokáním. Při tom může také účinně pomoci Církve, která je solidárním společenstvím, v němž existuje vzájemné sdílení viny a milosti. Ve společenství svatých totiž existuje mezi věřícími, kteří

již dosáhli nebeské vlasti nebo kteří odpývají své viny v očistci nebo kteří ještě putují po této zemi, trvalé pouto lásky a vzájemná bohatá výměna všech dober. Při této obdivuhodné výměně svatost jednoho prospívá druhým a zdaleka přesahuje škodu, kterou hřích jednoho mohl

způsobit ostatním, protože „Bůh zařídil tělo tak, že přehlíženým údům dal hojnější cest, aby v těle nedošlo k roztržce, ale aby údy shodně pečovaly jeden o druhý. Trpí-li jeden úd, trpí spolu s ním všechny. A dochází-li slávy jeden úd, všechny se radují spolu s ním.“ (1 Kor 12,24b–26)

Odpustky nejsou odpuštěním hříchů, ale nahrazením časných trestů za již odpuštěné hřichy a nemohou se nikdy vztahovat k nějakým hříchům v budoucnosti.

Častá nedorozumění ohledně odpustků

Odpustky byly v dějinách, ale i v dnešní době jsou předmětem mnohých nedorozumění. Snad k tomu poněkud přispívá i nevhodný tradiční český výraz, který je zavádějící. Odpustky nejsou odpuštěním hříchů, ale nahrazením časných trestů za již odpuštěné hříchy a nemohou se nikdy vztahovat k nějakým hříchům v budoucnosti. K správnému chápání odpustků významně přispělo učení svatého Tomáše Akvinského, který vidí pramen jejich udělování v „pokladu Církve“. Ten si ovšem nemůžeme představovat jako nějaké nahromadění hmotných statků, jež by Církev nashromáždila během staletí, ale jde o nekonečnou hodnotu Kristových zásluh a smírných skutků, které byly obětovány, aby celé lidstvo bylo osvobozeno od hříchu a dosáhlo věčné spásy. Od 13. století se odpustky oddělují od svátosti pokání a jejich udělování je vyhrazeno papežům. Odpustky byly vždy duchovní záležitostí patřící mezi svátostiny. Snad byly kdysi snižovány či degradovány tím, že mezi podmínkami pro jejich přijetí se objevil i nevhodný způsob náhrady za časné tresty – poskytnutí daru na nějaký účel –, a tak mohl vzniknout dojem, že je v této oblasti uplatňován jakýsi tržní mechanismus. Ovšem již reformy provedené před staletími těmto zvyklostem učinily konec. Tak proti těm, kdo odpustky odmítali, definuje již Tridentský koncil roku 1563, že „požehnané používání odpustků je třeba ponechat, Církev má právo je propůjčovat, ovšem zlořády (v jejich udělování) musejí být odstraněny.“ (Tridentský koncil roku 1563)

Odpustky a současné církvní dokumenty

Také řada současných církevních dokumentů věnuje pozornost odpustkům. Kromě *Kodexu kanonického práva* je to apoštolská konstituce Pavla VI. *Indulgentiarum doctrina*, dále *Nová příručka o odpustcích* vydaná Svatým stolcem 29. června 1968 a také *Katechismus katolické církve*, který o odpustcích mimo jiné píše: „Odpustky se získávají prostřednictvím církve, která na základě moci svazovat a rozsvazovat, udělené Ježíšem Kristem, zasahuje ve prospěch určitého křesťana a otevírá mu poklad zásluh Krista i svatých, aby dosáhl od Otce milosrdenství prominutí časných trestů za své hříchy. Tímto způsobem církev nechce pouze poskytnout tomuto křesťanu pomoc, nýbrž touží ho i pobídnout, aby konal skutky zbožnosti, pokání a lásky.“

*„Požehnané používání odpustků je třeba ponechat, Církev má právo je propůjčovat, ovšem zlořády (v jejich udělování) musejí být odstraněny.“
(Tridentský koncil roku 1563)*

Foto: Vojtěch Novák

*Každý věřící
může získat tyto
odpustky buď
sám pro sebe,
nebo pro zemřelé
na způsob
přímluvy...*

Co jsou to odpustky?

Odpustky (latinsky *indulgentiae*) jsou prominutí časných trestů před Bohem za hříchy, jejichž vina a s ní související věčné tresty již byly odpuštěny. Je to odpuštění, které může náležitě připravený věřící obdržet prostřednictvím Církve.

Podle toho, odpouštějí-li všechny časné tresty, nebo jen část, rozlišují se odpustky na úplné a částečné. Každý věřící přitom může získat tyto ▷

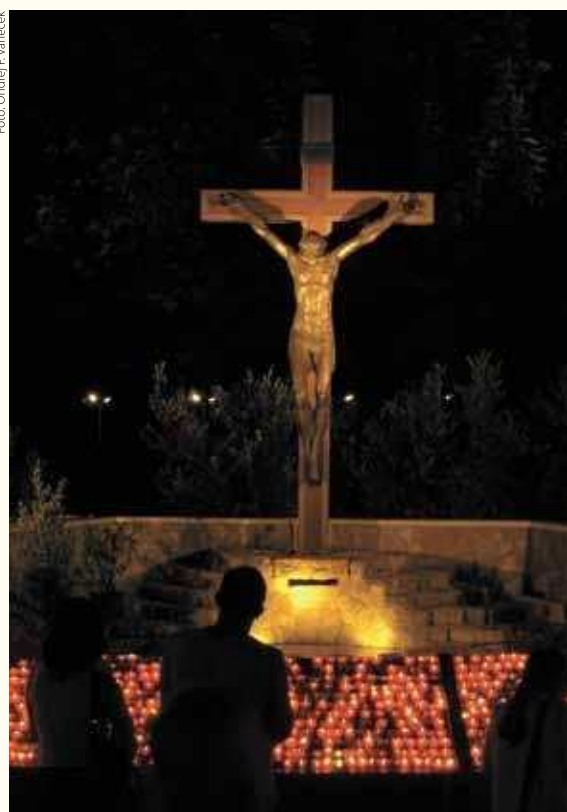

Foto: Ondřej P. Vaníček

odpustky buď sám pro sebe, nebo pro zemřelé na způsob přimluy. Udělení částečného odpustku se již dnes neoznačuje dny nebo roky, ale znamená, že věřící, který s kajícím srdcem vykoná skutek obdařený částečným odpustkem, dostane z moci Církve navíc stejný díl odpuštění časného trestu, který již dosáhl samotným tímto činem. Znamená to tedy, že „podíl odpuštění je zdvojnásoben“. K tomu, aby byl někdo způsobilý získat odpustky, musí být pokřtěný, neexkomunikovaný a ve stavu milosti. K tomu, aby způsobilý člověk odpustky získal, musí mít úmysl je získat a musí splnit uložené skutky v předepsané době a stanoveným způsobem.

Odpustky a zemřelí

Svatý Tomáš Akvinský píše: „Ti, kteří jsou v očistci, přestože jsou výše než my pro svoji neschopnost konat hřích, jsou pod námi v trestech, které trpí, a podle toho nejsou v takovém stavu, aby se za nás modlili, ale naopak, aby se za ně konaly mod-

litby.“ Církev zná jen jeden způsob spojení s dušemi v očistci a tím jsou naše přimluy a modlitby za ně. Církev tak již od prvních dob křesťanství uctívala památku zemřelých, přimlouvala se za ně a přinášela za ně eucharistickou obět. V tomto kontextu také doporučuje odpustky a kající skutky za zemřelé. Proto můžeme číst i dnes v *Katechismu katolické církve*: „Protože zemřelí věřící, kteří se očisťují, jsou také členy téhož společenství svatých, můžeme jim pomáhat, mimo jiné tím, že pro ně získáváme odpustky, aby byli zproštěni časných trestů, které si zasloužili za své hříchy.“ Zcela logicky lze předpokládat, že každá duše osvobozená z očistce v okamžiku vstupu do Církve oslavené bude pamatovat i na ty, kteří přispěli ke zkrácení jejich časných očistcových trestů.

Odpustky jako šance

Odpustky jsou šancí v prostoru vytváření křesťanského života, jsou pomocí k tomu, abychom překonali následky hříchů –

Podle toho, odpouštějí-li všechny časné tresty, nebo jen část, rozlišují se odpustky na úplné a částečné.

časné tresty. Tyto tresty nelze ale chápat jako Bohem uložená trestní opatření a sankce, ale jako následky hříchu, které působí utrpení, jako poruchy v hříšníku samotném a v jeho vztazích k okolí, které božským odpuštěním nejsou jednorázově odstraněny. Odpustek není snadnější cestou k plnému překonání následků hříchů, je ale v případě jeho správného pochopení a užívání podanou rukou, kterou nám Církev chce pomoci dojít ke křesťanské plnosti.

P. Pavel Konzbul ■
(dle časopisu Amen)

Doporučená literatura:

P. Herbst S.D.S., Winfrid. *Nové předpisy o odpustcích*. Praha; Řád, 1992.

Katechismus katolické církve. Kostelní Vydří; Karmelitánské nakladatelství, 2001.

Par. 1471–1479.

Zcela logicky lze předpokládat, že každá duše osvobozená z očistce v okamžiku vstupu do Církve oslavené bude pamatovat i na ty, kteří přispěli ke zkrácení jejich časných očistcových trestů.

Duše v očistci, oltářní obraz v kostele v Rohrbachu od Wolfganga Saubera (1700)

Foto: Wikimedia Commons

A pravda vás osvobodí

související body učení učitelského úřadu Církve k dalšímu studiu

Co říká katechismus

Co jsou to odpustky?

Odpustky jsou prominutím časných trestů před Bohem za hříchy, jejichž vina již byla odpuštěna. Věřící je pro sebe nebo pro zemřelé získává za určitých podmínek s pomocí církve, která jako služebnice vykopení rozděljuje poklad zásluh Krista a svatých.

Jak můžeme pomáhat očišťování duší v očistci?

Na základě společenství svatých mohou věřící ještě putující na zemi pomáhat duším v očistci obětováním modliteb za zemřelé, zvláště eucharistické oběti, ale také almužen, odpustků a kajících skutků.

Srov. *Kompendium Katechismu katolické církve*, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2006.